Fjar- og staðnemar í grunnskólakennaranámi. Bakgrunnur og vinna með námi

Amalía Björnsdóttir og Þuríður Jóhannsdóttir

Menntavísindasviði HÍ

HÁSKÓLI ÍSLANDS
MENNTAVÍSINDASVIÐ

Bakgrunnur

- Bent hefur verið á brottfall og hæga námsframvindu hjá nemum í grunnkennaranámi á Menntavísindasviði HÍ (Þuríður Jóhannsdóttir, 2016).
- Í skýrslu Ríkisendurskoðunar (2017) kom fram
  - að árin 2013–15 héldu að meðaltali 55% nema í bakkalárnámi áfram á öðru ári við Menntavísindasvið en 65% við Háskólann á Akureyri
  - 49% nema í kennaradeild Menntavísindasviðs luku B.Ed..-prófi á þremur árum en 71% nema í HA

Fjarnám

- Í 25 ár hefur verið hægt að stunda grunnskólakennaranám í fjarnámi
- Fjarnáminu var komið á fót vegna skorts á menntuðum kennurum, einkum á landsbyggðinni, og var liður í að fjölga réttindakennurum (Lára Stefánsdóttir og Sigurjón Mýrdal, 1993).
  - Fyrstu árin var gert ráð fyrir að fjarnemar tækju námið með vinnu sem leiðbeinendur í grunnskólum og var þriggja ára hefðbundið nám því skipulagt sem fjögurra ára fjarnám
  - En síðan var það opnað fyrir alla

Kennaraskortur

- 1999 nefnd á vegum menntamálaráðherra til að meta þörf á nýliðun í hópi grunnskólakennara
  - 70% útskrifaðra grunnskólakennara skili sér í kennslu
  - Þörf á aðgerðum til að fjölga réttindakennurum
    - aðsókn var þó ekki vandamál á þessum árum þar sem aðeins hluti umsækjenda fékk inngöngu
  - Lagt var til að gera háskólunum kleift að taka við fleirum og í kjölfarið var samið við KHÍ og HA um verulega fjölgun kennaranema
- Fjórum árum seinna var því spáð að 2008–2009 yrði „kennaraskortur óverulegur eða jafnvel úr sögunni að óbreyttum forsendum matsins“
  - Ríkisendurskoðun, 2003, bls. 5

Hlutfall leiðbeinenda við kennslu í grunnskólum

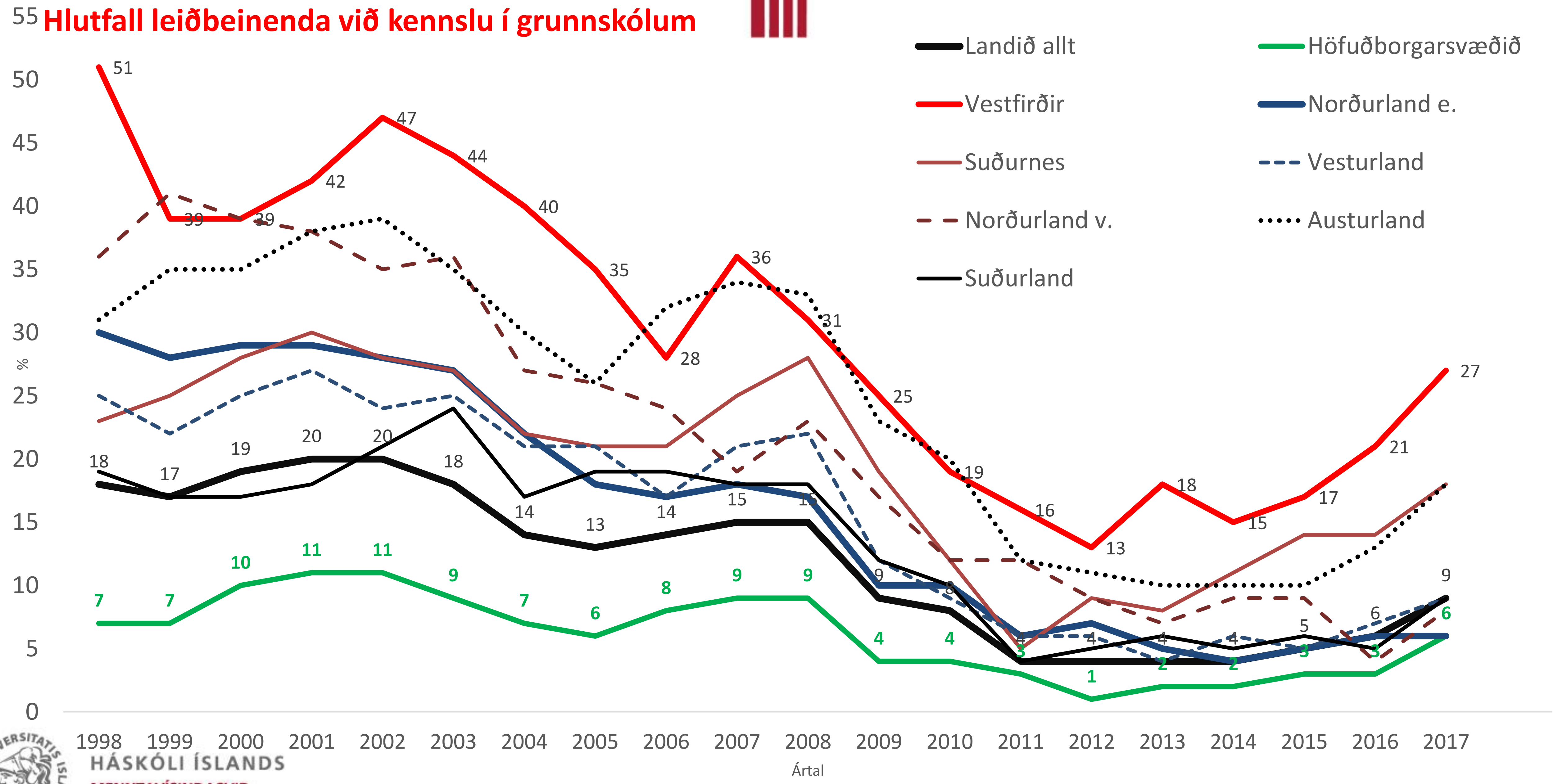

HÁSKÓLI ÍSLANDS
MENNTAVÍSINDASVIÐ

Þörf á nýliðun

- Meðalaldur grunnskólakennara
  - 43,7 ár árið 1998
  - 47,7 ár árið 2017

- Í rannsókn árið 2017 er því spáð að á næstu 15–20 árum muni grunnskólakennurum fækka, bæði vegna hækkandi aldurs og lítillar nýliðunar. Til að fjöldi réttindakennara verði sá sami árið 2031 og hann var 2015 þurfi fjölgunin að vera veruleg
  - Helgi Eiríkur Eyjólfsson, 2017; Helgi Eiríkur Eyjólfsson og Stefán Hrafn Jónsson, 2017

Tölur Hagstofu um fjölda útskrifaðra með B.Ed. og M.Ed. í grunnskólakennarafræðum

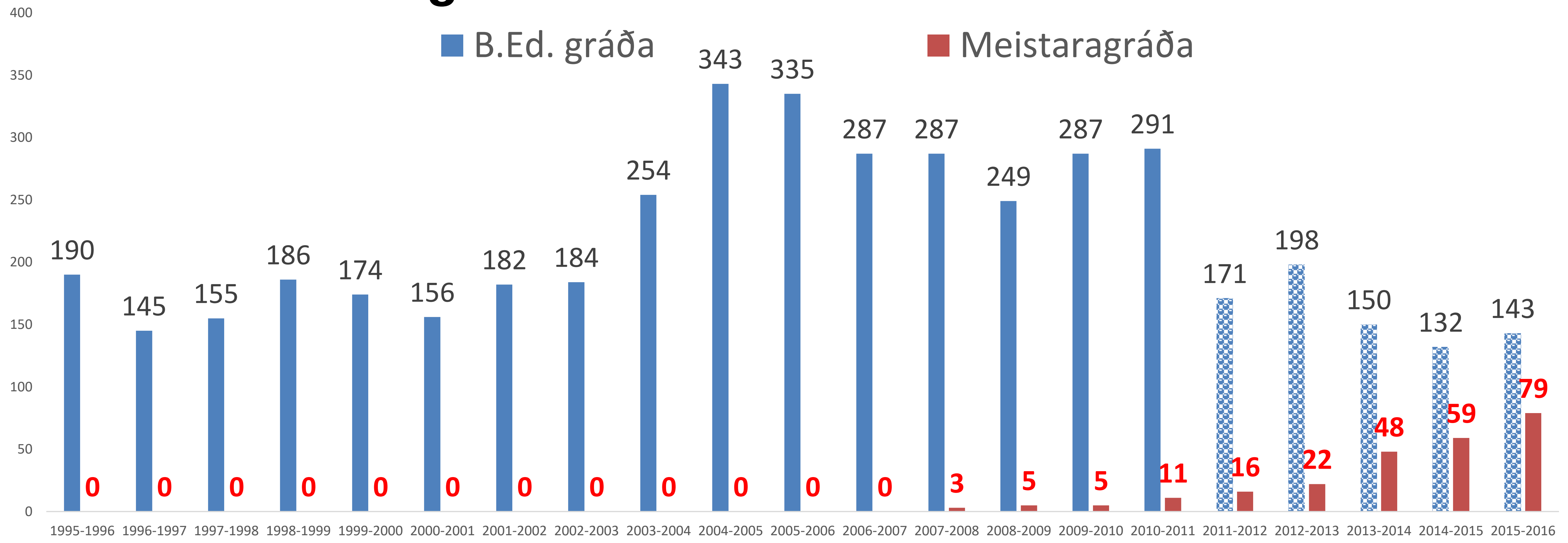

Gagnasöfnun

- Spurningalisti var lagður fyrir nema (N = 208) í grunnskólakennaranámi í HÍ vorið 2017
  - á öllum árum

- Listinn var þýddur úr norsku og er hluti af norrænu rannsóknarverkefni um viðhorf kennaranema

- Nokkrum spurningum var bætt við íslenska útgáfu listans
  - um vinnu með námi
  - hvort nemar væru í stað- eða fjarnámi
  -

Námsform

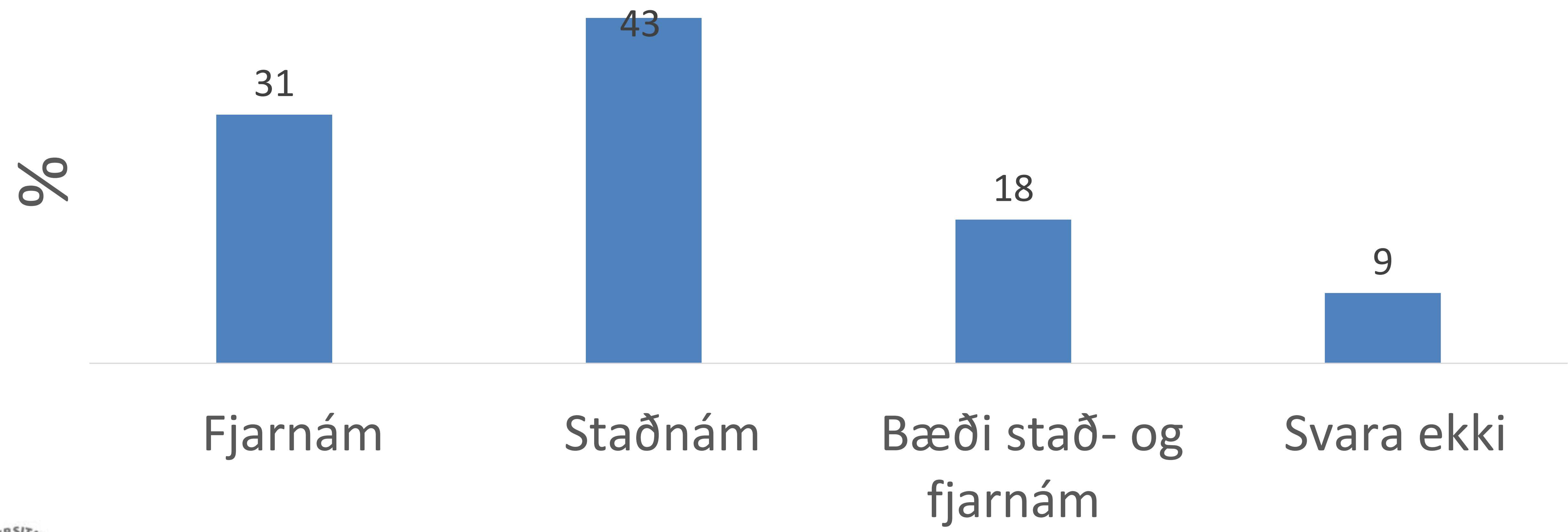

Á foreldri sem er kennari

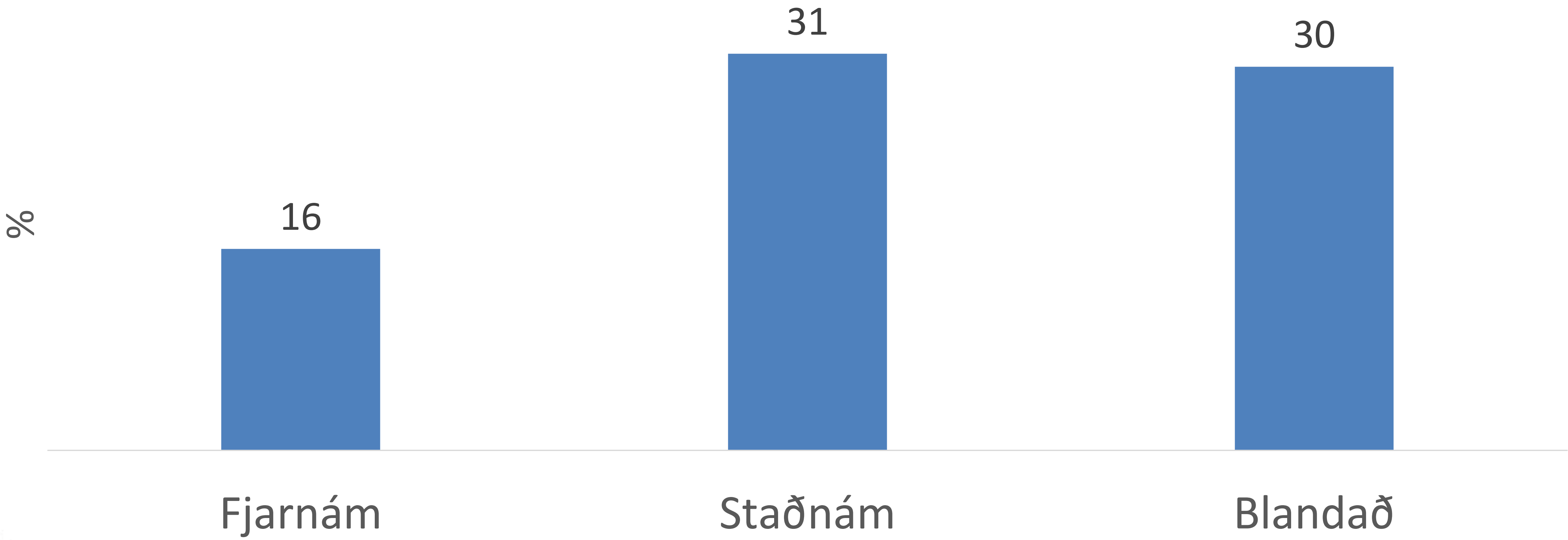

HÁSKÓLI ÍSLANDS
MENNTAVÍSINDASVIÐ

Menntun mæðra

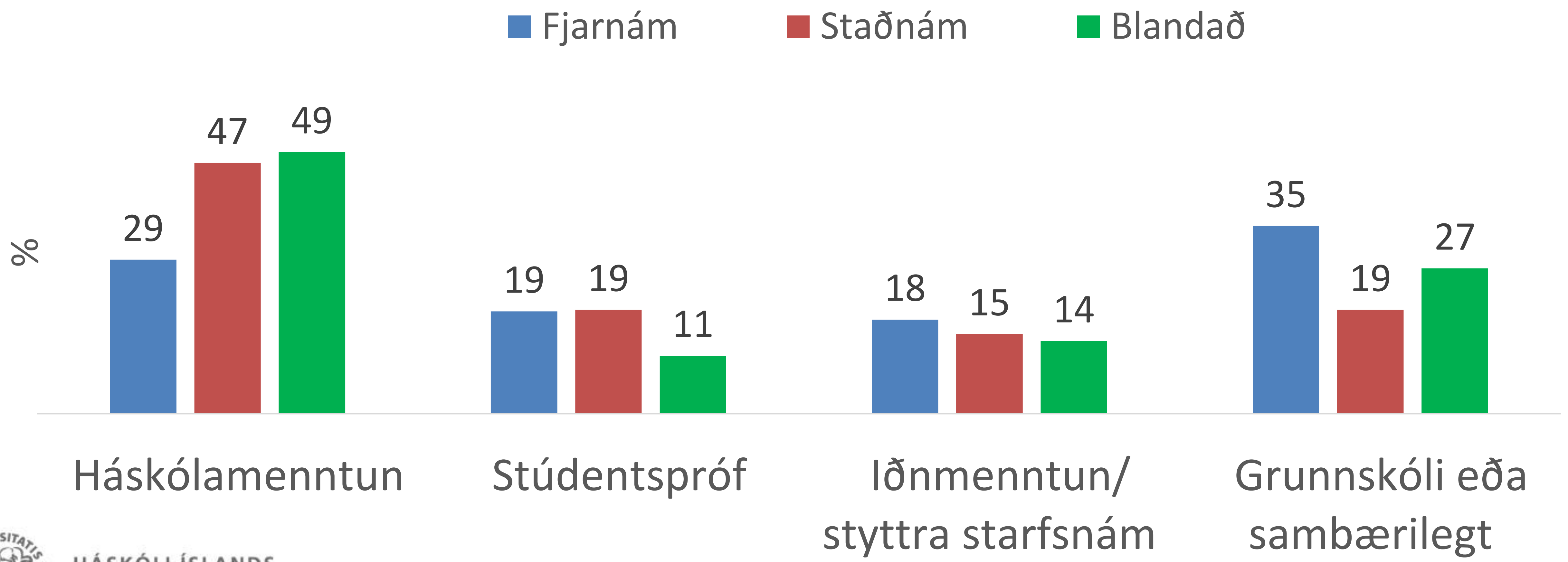

Menntun feðra

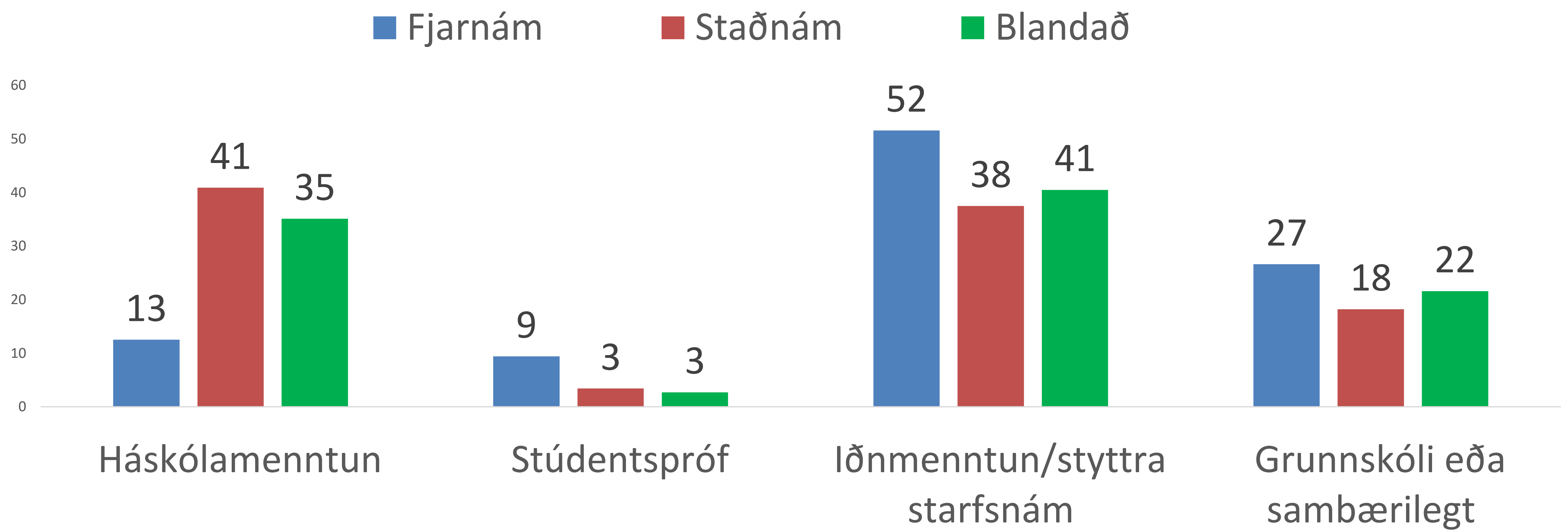

HÁSKÓLI ÍSLANDS
MENNTAVÍSINDASVIÐ

Vinnutími

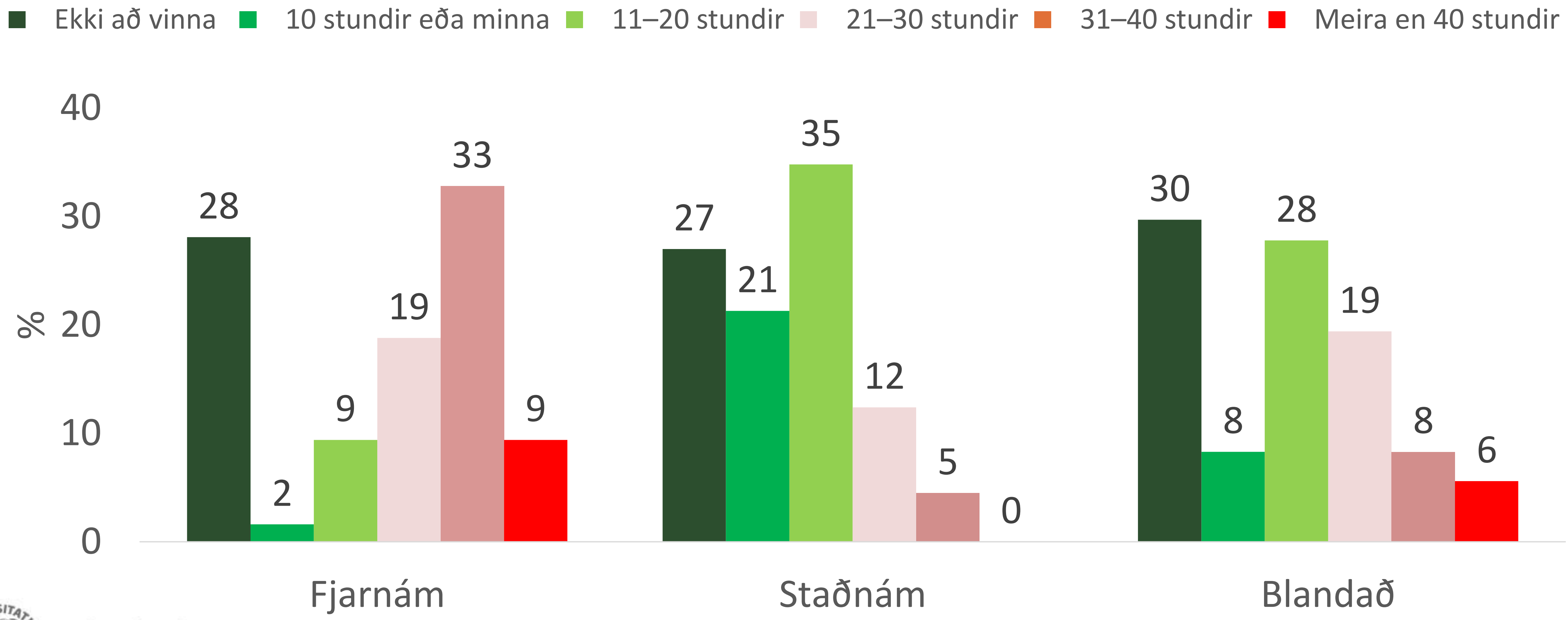

HÁSKÓLI ÍSLANDS
MENNTAVÍSINDASVIÐ

Starfssvið

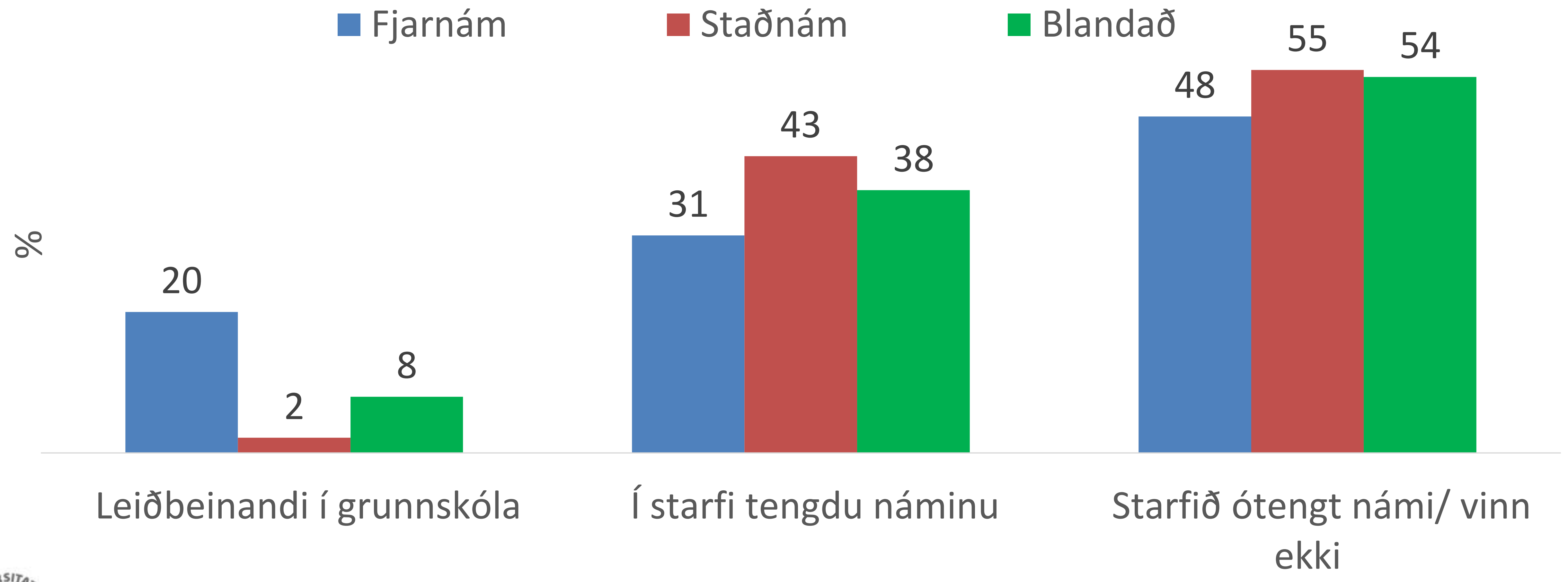

Fjarnám
Staðnám
Blandað
%
20
2
8
31
43
38
48
55
54
Leiðbeinandi í grunnskóla
Í starfi tengdu náminu
Starfið ótengt námi/ vinn ekki

Samantekt

- Menntun foreldra fjarnema var heldur minni en menntun foreldra staðnema

- Um 70% nema voru að vinna með námi
  - átti það við um alla hópa óháð námsformi

- Yfir 43% fjarnema unnu 30 stundir eða meira á viku

- Um einn af hverjum fimm fjarnemum vann sem leiðbeinandi í grunnskóla
  - líklega vanmat

– Nú eru höfundar ásamt fleirum að vinna að langtímarannsókn á kennaranemum … meira um það síðar